

УДК 37(477)(092)

Б 75

Дмитро БОДНАР

orcid.org/0000-0002-1610-6702

ПЕДАГОГІЧНА ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА СПАДЩИНА О.Р. МАЗУРКЕВИЧА В ОЦІНЦІ НАУКОВЦІВ

У статті описано погляди науковців на педагогічну спадщину академіка О.Р. Мазуркевича. На основі аналізу праць вчених, присвячених дослідженню його творчого доробку, зроблено висновки щодо їх ставлення до поглядів О.Р. Мазуркевича на проблеми розвитку сучасної системи літературної освіти, методики викладання літератури, виховання учнів засобами художнього слова. Висвітлена думка вчених щодо можливості використання методологічних засад викладання літератури, запропонованих О.Р. Мазуркевичем, у сучасній школі.

Ключові слова: *О.М. Мазуркевич, педагогічна спадщина, літературна освіта, виховання, література, українська література.*

Постановка проблеми. Як зазначив доктор філософських наук, професор, Президент Національної академії педагогічних наук України, дійсний член НАН України і НАПН України В.Г. Кремень, всезагальне звернення до різних вимірів далекого й близького минулого «...сьогодні постає певним камертоном пошуку стратегій майбутнього, чинником самопізнання, складником нашої ментальності» [11, 9]. Для виявлення педагогічних надбань, співзвучних сучасності, необхідна об'єктивна оцінка праць вчених з теорії та історії педагогіки, методики навчання. Пошук критеріїв об'єктивної оцінки якості роботи конкретного вченого – одна з важливих проблем взаємодії науки і суспільства. Ці критерії можуть бути різними. Кожен дослідник підходить до оцінки творчої спадщини того чи того вченого зі своєї точки зору. Зауважимо, що при цьому, безперечно, може виявлятися певний суб'єктивізм. Ґрунтовний огляд праць науковців, присвячених оцінці творчого доробку того чи іншого вченого, дає можливість не тільки висвітлити всі його грані, як позитивні, так і негативні, але є й необхідною умовою розбудови сучасної системи навчання і виховання школярів, зокрема їх літературної освіти. З цієї точки зору цікавим та корисним є огляд праць, присвячених аналізу педагогічної та науково-методичної спадщини визначного вченого-педагога, літе-

ратурознавця, критика, публіциста, дійсного члена Академії педагогічних наук СРСР і Академії педагогічних наук України, члена спілки письменників СРСР Олександра Романовича Мазуркевича.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники, аналізуючи персоналії згідно з потребами педагогічної науки, переосмислюють їхню творчість, розглядають авторські ідеї з позицій актуальних питань сучасності. Історики педагогіки розглядають педагогічні персоналії системно, у сукупності особистісних, історичних та загальносоціальних зв'язків. Особливе місце серед досліджень педагогічних персоналій займають праці, присвячені вивченню впливу ідей педагогів на розвиток педагогічної та методичної наук. До таких праць, предметом яких стало вивчення педагогічної і науково-методичної спадщини О.Р. Мазуркевича, можна віднести дослідження Л.Д. Березівської, О.М. Беляєва, О.Г. Дзевєріна, Ю.М. Кравець (Балаховської), В.П. Мацько, С.О. Пультера, М.Г. Стельмаховича, С.Х. Чавдарова та інших. Однак історіографія діяльності О.Р. Мазуркевича не є достатньо широкою. Це лише декілька статей науковців та одне дисертаційне дослідження науково-методичних поглядів вченого, у яких здійснено критичний аналіз підходів О.Р. Мазуркевича до проблем методології навчання літератури у загальноосвітній школі та виховання школярів засобами літератури. Кожна праця, присвячена вивченню творчої спадщини вченого, висвітлює окремі грані його діяльності, зокрема педагогічної, наукової і науково-методичної.

Мета статті – висвітлити погляди науковців та їхню оцінку педагогічної, наукової та науково-методичної спадщини О.Р. Мазуркевича для визначення його ролі у розвитку теорії та історії педагогіки і методики викладання літератури у загальноосвітній школі, а також можливостей використання надбань його педагогічної й науково-методичної думки у сучасній школі.

Система середньої освіти загалом й літературна освіта школярів зокрема має будуватися на основі досягнень методичної науки і кращих традицій національної педагогіки. Саме тому вимагає вивчення творчий доробок науковців, які вплинули на подальший розвиток педагогіки, історії педагогіки та методики викладання літератури в середній загальноосвітній школі. Одним із таких науковців був Олександр Романович Мазуркевич, перу якого належить майже 300 наукових праць, які отримали як позитивну, так і критичну оцінку науковців.

Так, зокрема, схвальну характеристику праці О.Р. Мазуркевича «Видатні українські педагоги-просвітителі. Х.Д. Алчевська та їх сподвижники», виданої у 1963 р., дав видатний український вчений-педагог О.Г. Дзевєрін, відзначивши її яскравість, насиченість великим фактичним матеріалом. Учений звертає увагу на ретельність автора книги у підборі документів, які проливають світ на життя та діяльність одного із пере-

дових педагогів-просвітителів кінця XIX – початку XX ст. Христини Данилівни Алчевської. Підкреслює важливість для читача-вчителя розділів праці, в яких розглядається педагогічна спадщина Х.Д. Алчевської, її досвід організації навчально-виховного процесу в школі дорослих, способів поєднання колективних та індивідуальних форм навчання, проведення літературних бесід з учнями. Однак при цьому він заважає недостатнє висвітлення автором педагогічних ідей Х.Д. Алчевської: «Автор твердить, що в Алчевської була своя «педагогічна система», проте, на жаль, не розкриває з потрібною повнотою ні теоретичних засад, ні конкретного змісту цієї системи» [7, 99]. Крім того, рекомендує О.Р. Мазуркевичу більш чітко охарактеризувати еволюцію світогляду Х.Д. Алчевської, її погляди на питання загального навчання, світську школу, загальну і спеціальну освіту тощо. Та незважаючи на ці недоліки, О.Г. Дзеверін вважає працю О.Р. Мазуркевича «Видатні українські педагоги-просвітителі. Х.Д. Алчевська та їх сподвижники» «...добрим початком дослідження і популяризації творчої спадщини Х.Д. Алчевської та низки інших прогресивних педагогів минулого, кращі ідеї яких увійшли до золотого фонду вітчизняної педагогічної науки» [7, 99].

Високу оцінку наукового доробку О.Р. Мазуркевича дала Т.Ф. Бугайко, зокрема у передмові до книги вченого «Метод і творчість» вона наголошує на її сучасності й актуальності: «...насичена вдумливими спостереженнями над працею кращих майстрів викладання літератури, багата глибокими роздумами про найефективніші форми й методи літературного навчання і виховання, збагачення яскравими прикладами аналізу різноманітних художніх творів, ця книга стоїть на рівні завдань сучасної методики і сучасного літературознавства» [8, 5]. Крім того, вона підкреслює важливість праці О.Р. Мазуркевича як для вчителя-початківця, так і для досвідченого вчителя, оскільки «... обом їм дасть потрібний, здебільшого новий, науково вмотивований і життєво перевірений матеріал» [8, 5].

Багатогранність, вагомість творчого доробку вченого (понад 300 наукових праць, серед яких 68 книг, у тому числі 6 підручників, 30 брошур) відзначає Л.Д. Березівська, наголошуючи на необхідності її «...глибокого, неупередженого дослідження та оцінки» [3, 4]. Окреслюючи віхи життєвого та творчого шляху О.Р. Мазуркевича, дослідниця підкреслює багатоплановість діяльності вченого, зокрема його дослідження праць видатних філософів, письменників, педагогів. Віддає належне його роботі з відновлення забутих імен видатних педагогів: Х.Д. і Х.О. Алчевських, І.Г. Прижова, В.П. Коховського, В.В. Князева, Д.М. Ревуцького, діяльність яких знайшла відображення у таких працях О.Р. Мазуркевича, як: «И.Г. Прыжов. Из истории русско-украинских литературных связей», «Визначні українські педагоги-просвітителі. Х.Д. Алчевська та її спод-

вижники», «Г.С. Сковорода – учитель поетики» тощо. Крім того, вона звертає увагу й на внесок ученого у справу видавництва підручників з української літератури для школи, методичних рекомендацій для вчителів української літератури.

Не обходить увагою Л.Д. Березівська й педагогічну діяльність О.Р. Мазуркевича як викладача, так і керівника наукових робіт аспірантів та здобувачів, головного наукового співробітника Інституту педагогіки АПН України з організації наукових досліджень у галузі методики викладання української літератури.

Л.Д. Березівська далека від ідеалізації постаті вченого та усіх його праць, зокрема вона констатує, що вони не позбавлені ідеологічних догм, але при цьому зауважує: «...йому довелося працювати в складний для науковців час – у період сталінсько-беріївського, а потім брежнєвського режиму. ...Його праці пройняті радянською ідеологією, бо життя змусувало пристосовуватися до суспільно-політичної ситуації» [3, 3].

Водночас учена наголошує на важливості численних наукових праць О.Р. Мазуркевича, які сприяли розвитку літературної освіти в Україні. Недарма його праця, як зазначає учена, була гідно пошанована державою: Олександр Романович був нагороджений медаллю А.С. Макаренка, орденом «Знак пошани», багатьма медалями, Почесною грамотою Верховної Ради УРСР, грамотами Академії наук України, Міністерства освіти України, двічі удостоєний премії К.Д. Ушинського.

Багатогранність наукового світогляду О.Р. Мазуркевича підкреслює О.М. Беляєв, один із фундаторів методичної науки, якого поєднувала з Олександром Романовичем спільна праця над розквітом українського слова у процесі інтеграції мови і літератури. Учений віддає належне педагогічній діяльності О.Р. Мазуркевича, його численним працям у галузі методики літератури, історії та теорії педагогіки, роботі з укладання шкільних підручників, відзначає, що його заслуги були пошановані орденами і медалями, зокрема й бойовими нагородами як учасника Великої вітчизняної війни [2].

Одним із науковців, які дали оцінку педагогічній спадщині академіка О.Р. Мазуркевича, є професор кафедри дидактичної лінгвістики та літературознавства Житомирського державного університету імені Івана Франка С.О. Пультер. У статті «До питання наукових досліджень з історії розвитку методики викладання української літератури в середній школі» книгу О.Р. Мазуркевича «Нариси з історії методики української літератури» (1961) він назвав «першою ластівкою» в історії розвитку методики викладання української літератури в школі. Вчений підкреслює ретельність О.Р. Мазуркевича у підході до систематизації й узагальнення творчої спадщини науковців і вчителів-словесників на базі низки документів та бібліографічних і критичних матеріалів з цього питання

до 1917 року й посилянь на педагогічні погляди окремих письменників-класиків (Г.С. Сковороди, Т.Г. Шевченка, Л. Глібова, І. Франка, Лесі Українки, С. Васильченка та ін.). Однак при цьому, як зазначає С.О. Пультер, про українську школу в умовах царського режиму у нарисах майже нічого не сказано. Водночас, на думку вченого, це не є недоліком праці, оскільки «...української школи як такої при репресивному царському режимі не було. А тому автор нарису зробив ухил на аналіз методичних праць відомих російських методистів – М. Семенова, А. Галохова, О. Рибнікової, Н. Кудряшова, Я. Ротковича та ін.» [12, 7].

С.О. Пультер констатує, що весь період 20 – 30-их рр. у методиці літератури науковець розглядає з позицій марксистсько-ленінської ідеології та сталінських постулатів про класову боротьбу, та зауважує йому, що замість естетичного аналізу літературних творів відомих митців слова він робить постійний наголос на комуністичній партійності викладання літератури, на марксистко-ленінському підході до характеристики літературних образів тощо. При цьому вчений знаходить виправдання для О.Р. Мазуркевича, оскільки ідеологія тодішнього часу не сприяла демократичному та вільному висловленню думок. Однак він не погоджується зі скупим висвітленням О.Р. Мазуркевичем розвитку методичної думки на західноукраїнських землях, як зауважує вчений, «...і то з переважною критикою буржуазно-націоналістичних тенденцій у шкільних підручниках В. Домбровського, П. Лушпинського, О. Барвінського, О. Левицького та ін.» [12, 8].

Але незважаючи на критичне ставлення до окремих положень, висловлених О.Р. Мазуркевичем у своїй книзі, С.О. Пультер звертає увагу читача на оптимістичність вченого у поглядах на розвиток методики літератури і приводить його цитату з «Нарисів з історії методики української літератури»: «Знання історії нашої методики нам необхідно не заради самої історії, а в інтересах сучасності, в цілях дальшого розвитку цієї галузі педагогічної науки, впевненого просування її вперед по шляху успішного розв'язання завдань перебудови школи» [12, 371].

Український літературознавець, професор кафедри української мови і літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії В.П. Мацько так відгукнувся про О.Р. Мазуркевича: «Співавтор нового видання підручника «Українська література для учнів 10-го класу», він круто і рішуче позбавився старих догматів, офіційних стереотипів» [10].

Колега О.Р. Мазуркевича з Вінницького педагогічного інституту З.Е. Грузман, згадуючи його діяльність на посаді викладача кафедри російської літератури, визнає високий рівень його педагогічної майстерності. Учений підкреслює здатність Олександра Романовича зацікавити студентів до вивчення літературних творів, зазначаючи, що його лекції «...відзначались не тільки глибиною аналізу художнього твору, а й яко-

юсь виключною емоційністю, образністю. Він умів зацікавити студентів чарівною поезією Лесі Українки, неповторними ліричними новелами Михайла Коцюбинського...» [6].

Вивченню методичної спадщини О.Р. Мазуркевича присвячене дисертаційне дослідження Ю.М. Кравець (Балаховської) на тему «Розвиток методики літератури в педагогічній спадщині О.Р. Мазуркевича (1913 – 1995 рр.)». Одна зі статей цього ж автора присвячена критичному аналізу методичної спадщини вченого [1]. Автор підкреслює роль О.Р. Мазуркевича у науковому обґрунтуванні суспільної ролі методики літератури як науки та її важливості, забезпеченні підготовки шкільних підручників української літератури, методичних рекомендацій та статей для вчителів.

Як і Л.Д. Березівська, абсолютно справедливо дослідниця зауважує, що педагогічні та методичні праці вченого просякнуті ідеологічними концепціями тогочасного суспільства, однак якщо відкинути ідеологічне підґрунтя, підходи О.Р. Мазуркевича до питань виховання і викладання літератури є актуальними для сучасної школи, зокрема це:

- необхідність зосередження роботи на уроці на тексті художнього твору, формування в учнів його сприйняття у його ідейно-естетичній цінності;

- використання виховного потенціалу уроків літератури;

- роль учителя у формуванні в учнів читацьких інтересів, любові до літератури,

- застосування ефективних методів навчання літератури, зокрема методів самостійного читання художнього твору, що сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів;

- навчання учнів виразного читання.

13 вересня 2013 р. до 100-річчя від дня народження О.Р. Мазуркевича була відкрита виставка «Метод і творчість Олександра Мазуркевича». На її відкритті О.В. Сухомлинська відзначила, що О.Р. Мазуркевич – син свого часу, і в ту непросту епоху, коли він жив і творив, учений зробив надзвичайно багато для утвердження української педагогічної науки [4].

Після відкриття виставки за ініціативи лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки та Педагогічного музею НАПН України відбулося наукове засідання «Педагогічні ідеї О.Р. Мазуркевича в контексті сучасної методичної науки», у якому взяли участь провідні науковці у галузі педагогіки, літератури, методики викладання літератури (М.Я. Антоненко, Л.Д. Березівська, Н.М. Бібік, М.С. Вашуленко, О.А. Гальонка, Н.П. Дічек, О.М. Куцевол, Н.М. Логвіненко, Ю.І. Мальований, Т.П. Матюшкіна, О.П. Міхно, С.П. Паламар, В.М. Плахотник, С.О. Пультер, О.Я. Савченко, О.В. Сухомлинська, Г.Л. Токмань, А.В. Усатий, О.Н. Хорощковська, З.О. Шевченко та ін. У своїх виступах вони під-

креслили вагомість та значущість педагогічної та науково-педагогічної спадщини О.Р. Мазуркевича для розробки сучасної системи літературної освіти [11].

Аналізуючи відгуки науковців про творчу спадщину О.Р. Мазуркевича, можна зробити висновок, що його наукові пошуки у галузі методики навчання української літератури відповідали тогочасним запитам суспільного життя і були спрямовані на підвищення рівня навчально-виховного процесу. Незважаючи на чітке ідеологічне спрямування його окремих праць (наприклад, «В.І. Ленін про літературу», «Трилогія високих берегів. Проблематика книг Л.І. Брежнєва «Мала земля», «Відродження», «Цілина» та її відображення в художній літературі»), що обумовлено суспільно-політичними умовами, у яких жив і працював учений, роботи О.Р. Мазуркевича з методики викладання літератури у загальноосвітній школі, зокрема «Нариси з історії методики української літератури», «Метод і творчість», «Високе покликання учителя літератури» тощо, не втрачають своєї актуальності.

На наш погляд, сьогодні на озброєнні в учителів мають бути праці О.Р. Мазуркевича, присвячені питанням застосування ефективних методів навчання літератури, зокрема вивчення творчості письменників в історико-літературному плані, художньому аналізу літературного твору, методам самостійного читання художніх творів, морального та трудового виховання школярів засобами художнього слова, вивчення передового педагогічного досвіду, необхідності вироблення чіткої системи вивчення творчості письменників, що має забезпечити глибоке усвідомлення внутрішніх ідейних зв'язків між окремими творами письменників і забезпечити рівномірну насиченість усіх уроків, відведених на вивчення творчості письменників програмою з української літератури, літературним матеріалом тощо.

Висновки. У працях вітчизняних науковців мало уваги приділено організаційній діяльності вченого. Тим не менше багаторічна праця О.Р. Мазуркевича на посаді головного наукового співробітника Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України, у складі створених Міністерством освіти СРСР, Академією педагогічних наук СРСР, Міністерством освіти УРСР і Президією Співки письменників України комісій з удосконалення шкільних програм з літератури, як керівника республіканської проблемної координаційної ради, члена комісії Міністерства освіти УРСР, відповідального редактора міжвідомчого науково-педагогічного збірника «Методика викладання української мови і літератури» потребує ретельного вивчення, аналізу та висвітлення.

Подальше вивчення діяльності О.Р. Мазуркевича та творче осмислення його педагогічних та науково-методичних ідей допоможе дати їй належну оцінку, вибудувати ефективну систему навчання літератури та

виховання підростаючого покоління її засобами і тим самим сприятиме педагогічному зростанню нового покоління вчителів.

Література

1. Балаховська Ю.М. Педагогічні ідеї О.Р. Мазуркевича в контексті сучасної методичної думки / Ю.М. Балаховська // Теоретична і дидактична філологія : збір. наук. пр. – Вип. 18. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 7 – 11.
2. Беляев О.М. Мазуркевич О.Р. До 70-річчя з дня народження (спеціаліст у галузі педагогіки) / О.М. Беляев // Українська мова і література в школі. – 1983. – № 10. – С. 78 – 79.
3. Березівська Л.Д. Життєвий шлях і науково-педагогічна діяльність Олександра Мазуркевича / Л.Д. Березівська // Українська література в загальноосвітній школі. – 2013. – № 10. – С. 2 – 4.
4. Виставка «Метод і творчість Олександра Мазуркевича» [Електронний ресурс] / О. Міхно // Педагогічний музей України. – Режим доступу : http://pmu.in.ua/exhibitions/exhibition_mazurkevich/. – Назва з екрану.
5. В.О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів : монографія / упоряд. : О.В. Сухомлинська, О.Я. Савченко ; авт. кол. : О.В. Сухомлинська, О.Я. Савченко та ін. [Електронний ресурс]. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – 504 с. – Режим доступу : http://vuzlib.com.ua/articles/book/45037-U_rozdumakh_suchasnikh_ukrain/1.html. – Назва з екрану.
6. Грузман З. Вчений-педагог / З. Грузман // Педагог. – 1993. – 16 вересня (№ 22).
7. Дзевєрін О.Г. Життя для освіти народу / О.Г. Дзевєрін // Радянська школа. – № 5. – 1964. – С. 98 – 99.
8. Мазуркевич О.Р. Метод і творчість / О.Р. Мазуркевич – К. : Радянська школа, 1973. – 255 с.
9. Мазуркевич О.Р. Нариси з історії методики української літератури / О.Р. Мазуркевич. – К. : Радянська школа, 1961. – 375 с.
10. Мацько В.П. Школа академіка Мазуркевича / В.П. Мацько // Кам'янець-Подільський вісник. – 1993. – 1 вересня (№ 69).
11. Педагогічні читання «Педагогічні ідеї О.Р. Мазуркевича в контексті сучасної методичної науки» [Електронний ресурс] // Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України. – Режим доступу : <http://www.undip.org.ua/info/1119/>. – Назва з екрану.
12. Пультер С.О. До питання наукових досліджень з історії розвитку методики викладання української літератури в середній школі / С.О. Пультер // Методичний пошук. Викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури. – Житомир, 2013. – № 11. – С. 7 – 12.

References

1. Balahovs'ka Ju.M. Pedagogichni idei O.R. Mazurkevicha v konteksti suchasnoi metodichnoi dumki (*Pedagogical ideas of O.R. Mazurkevych in the context of modern methodology conception*) / Ju.M. Balahovs'ka // Teoretichna i didaktichna filologija : zbir. nauk. pr. – Vip. 18. – Perejaslav-Hmel'nic'kij, 2014. – S. 7 – 11.

2. Bieljaiev O.M. Mazurkevich O.R. Do 70-richchja z dnja narodzhennja (specialist u galuzi pedagogiki) (*Mazurkevych O.R. Dedicated to 70 years' anniversary (specialist in Pedagogics)*) / O.M. Bieljaiev // Ukrains'ka mova i literatura v shkoli. – 1983. – № 10. – S. 78 – 79.
3. Berezivs'ka L.D. Zhittievij shljah i naukovopedagogichna dijat'nist' Oleksandra Mazurkevicha (*Life and scientific-pedagogical activity of Oleksandr Mazurkevych*) / L.D. Berezivs'ka // Ukrains'ka literatura v zagal'noosvitnij shkoli. – 2013. – № 10. – S. 2 – 4.
4. Vistavka «Metod i tvorchist' Oleksandra Mazurkevicha» (*Demonstration «Methods and creativity of Oleksandr Mazurkevych»*) [Elektronnij resurs] / O. Mihno // Pedagogichnij muzej Ukraini. – Rezhim dostupu : http://pmu.in.ua/exhibitions/exhibition_mazurkevich/. – Nazva z ekranu.
5. V.O. Suhomlins'kij u rozdumakh suchasnih ukrains'kih pedagogiv: (*V.O. Suchomlynskyi in the reflection of modern Ukrainian pedagogues*) [Elektronnij resurs] : monografija / uporjad. : O.V. Suhomlins'ka, O.Ja. Savchenko ; avt. kol. : O.V. Suhomlins'ka, O.Ja. Savchenko ta in. – Lugans'k : Vid-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2012. – 504 s. – Rezhim dostupu : http://vuzlib.com.ua/articles/book/45037-U_rozdumakh_suchasnikh_ukrain/1.html. – Nazva z ekranu.
6. Gruzman Z. Vchenij-pedagog (*Scientist-pedagogue*) / Z. Gruzman // Pedagog. – 1993. – 16 veresnja (№ 22).
7. Dzeverin O.G. Zhittja dlja osviti narodu (*Life for people's education*) / O.G. Dzeverin // Radjans'ka shkola. – № 5. – 1964. – S. 98 – 99.
8. Mazurkevich O.R. Metod i tvorchist' (*Method and creativity*) / O.R. Mazurkevich. – Kyiv : Radjans'ka shkola, 1973. – 255 s.
9. Mazurkevich O.R. Narisi z istorii metodiki ukrains'koi literaturi (*Essays on History of Ukrainian Literature Methods*) / O.R. Mazurkevich. – Kyiv : Radjans'ka shkola, 1961. – 375 s.
10. Mac'ko V.P. Shkola akademika Mazurkevicha (*School of academician Mazurkevych*) / V.P. Mac'ko // Kam'janec'-Podil's'kij visnik. – 1993. – 1 veresnja (№ 69).
11. Pedagogichni chitannja «Pedagogichni idei O.R. Mazurkevicha v konteksti suchasnoi metodichnoi nauki» (*Pedagogical readings «Pedagogical ideas of O.R. Mazurkevych in the context of modern methodology»*) [Elektronnij resurs] // Institut pedagogiki Nacional'noi akademii pedagogichnih nauk Ukraini. – Rezhim dostupu : <http://www.undip.org.ua/info/1119/>. – Nazva z ekranu.
12. Pul'ter S.O. Do pitannja naukovih doslidzhen' z istorii rozvitku metodiki vkladannja ukrains'koi literaturi v serednij shkoli (*To the problem of scientific research on History of Ukrainian literature methodology in secondary school*) / S.O. Pul'ter // Metodichnij poshuk. Vikladac'ko-students'ki naukovy roboty z pitan' metodiki vkladannja movi i literaturi. – Zhitomir, 2013. – № 11. – S. 7 – 12.

Боднар Дмитрий. Педагогическое и научно-методическое наследие А.Р. Мазуркевича в оценке учених. В статье освещены взгляды ученых на педагогическое наследие академика А.Р. Мазуркевича. На основе анализа трудов ученых, посвященных исследованию его творческого наследия, сделаны выводы об их отношении к взглядам

ученого на проблеми розвитку сучасної системи літературного освіти, методики викладання літератури, виховання учнів засобами художнього слова. Освітлено думку вчених по приводу можливості використання методологічних основ викладання літератури, запропонованих А.Р. Мазуркевичем, в сучасній школі.

Ключевые слова: А.Р. Мазуркевич, педагогічне спадство, літературне освітання, виховання, література, українська література.

Bodnar Dmytro. Scientists' evaluation of the pedagogical, scientific and methodological heritage of O.R. Mazurkevych. The article envisages scientists' opinions on the pedagogical heritage of the academician O.R. Mazurkevych. Having analyzed the scientists' works devoted to the study of his creative contribution we have made the conclusions concerning the scientists' attitude to the views of O.R. Mazurkevych on the problem of modern system of literary education development, methods of teaching literature, pupils' education by means of artistic expression. The scientists' opinions on the possibility of using methodological principles of teaching literature at school, proposed by O.R. Mazurkevych, are revealed in the article.

Key words: O.R. Mazurkevych, pedagogical heritage, literary education, education, literature, Ukrainian literature.

Одержано 06.01.2016